

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ;

Το Cedefop βλέπει πέρα από τον σημερινό ορίζοντα σχεδιασμού

Cedefop, 2018/Peter Mayr

«Το μέλλον ανήκει σε αυτούς που μπορούν να το ακούσουν να έρχεται», είχε πει ο David Bowie πριν από σαράντα χρόνια. Οι θέσεις εργασίας, οι αγορές εργασίας και οι οικονομίες μεταλλάσσονται ραγδαία: η παγκοσμιοποίηση, η τεχνολογία και ένας ολοένα και αναπτυσσόμενος τομέας των υπηρεσιών αποτελούν τόσο αιτίες όσο και συμπτώματα. Η σύνθεση του εργατικού δυναμικού επηρεάζεται, αφενός μεν, από τη γήρανση του πληθυσμού και τη συρρίκνωση του νεανικού πληθυσμού, αφετέρου δε, από τη μετανάστευση των εργαζομένων. Επιπλέον, θα πρέπει να αναφερθεί και ο μακροχρόνιος αντίκτυπος της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Τα φαινόμενα αυτά αφήνουν βαθύ αποτύπωμα στις ευρωπαϊκές οικονομίες και κοινωνίες. Ποιος είναι, επομένως, ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) στην Ευρώπη για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων στο μέλλον;

Για να βοηθήσει στη χάραξη των μελλοντικών πολιτικών, το Cedefop ανέλαβε ένα ερευνητικό έργο προκειμένου να εξεταστούν οι διαφορετικές κατευθύνσεις και επιλογές που υπάρχουν για την EEK. Από την ανάλυση της εξέλιξης της EEK μετά το 1995, προέκυψαν μια σειρά από προτάσεις –σενάρια– για την πορεία που θα μπορούσε λογικά και ρεαλιστικά να διαγράψει η EEK μέχρι το 2035, η οποία βέβαια θα εξαρτηθεί από τις σημερινές αποφάσεις και

επιλεγόμενες πολιτικές. Αξιοποιώντας αυτά τα σενάρια, το Cedefop προτίθεται να δώσει νέα πνοή στις στρατηγικές συνομιλίες για τη μελλοντική ευρωπαϊκή συνεργασία σχετικά με την EEK.

Μελλοντικό όραμα;

Μπορούμε να διακρίνουμε δύο αντικρουόμενες ευρωπαϊκές προσεγγίσεις για την EEK:

- την απαισιόδοξη προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία η EEK θεωρείται δευτερεύουσα επιλογή που καλύπτει το πεδίο των λιγότερο ελκυστικών και χειρωνακτικών θέσεων εργασίας χαμηλής ειδίκευσης, σε αντιδιαστολή με τις πιο προηγμένες δεξιότητες που παραμένουν ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η αυτοματοποίηση και η ψηφιοποίηση θα αναδείξουν μια πολωμένη αγορά εργασίας, περιορίζοντας τη σχετική σημασία των δεξιοτήτων μεσαίου επιπέδου που παρέχονται παραδοσιακά από την EEK·
- μια αισιόδοξη προσέγγιση, κατά την οποία η EEK θα επεκταθεί στις υψηλότερες εκπαιδευτικές βαθμίδες και θα απευθύνεται ολοένα και περισσότερο σε ενήλικες, παρέχοντας περισσότερες μορφές και δομές μάθησης και έχοντας μεγαλύτερη απήχηση σε

εκπαιδευόμενους όλων των ηλικιών. Με βάση την προσέγγιση αυτή, η ΕΕΚ γίνεται ολοένα και σημαντικότερη για την κάλυψη των αναγκών μιας αγοράς εργασίας που βασίζεται στις υπηρεσίες, αντισταθμίζοντας έως έναν βαθμό τις επιπτώσεις της αυτοματοποίησης και τη πώλωση.

Η ανάλυση των τάσεων της περιόδου 1995-2005 από τον Cedefop καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω αντικρουόμενες προσεγγίσεις αλληλεπιδρούν και αλληλοεξαρτώνται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες ⁽¹⁾. Η έρευνα για τον εμπλουτισμό των ευρημάτων των ερευνών είχε ως σκοπό να διερευνηθούν οι απόψεις των ενδιαφερομένων για τις τάσεις του παρελθόντος και για τη μελλοντική ΕΕΚ.

Μεταξύ των τάσεων που αναμένουν οι συμμετέχοντες στην έρευνα περιλαμβάνεται και η μάθηση στον χώρο εργασίας σε όλα τα προγράμματα της ΕΕΚ, ανεξάρτητα από τη βαθμίδα και το εθνικό σύστημα. Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται η περαιτέρω ανάπτυξη των περιόδων μαθητείας και η μεγαλύτερη εστίαση στην πρακτική άσκηση όταν εφαρμόζονται προγράμματα ΕΕΚ στον χώρο εργασίας και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι ερωτώμενοι προσδοκούν επίσης την αύξηση της παροχής ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τόσο εντός όσο και εκτός των παραδοσιακών δομών της.

Θεωρώντας ότι η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη θα συνεχιστεί, οι ερωτώμενοι υποστηρίζουν ότι η ΕΕΚ θα (πρέπει να) ανταποκριθεί περαιτέρω στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ως εκ τούτου, μεταξύ της βιομηχανίας και της ΕΕΚ θα πρέπει να αναπτυχθούν (πιο) αποτελεσματικοί και ισχυροί μηχανισμοί πρόβλεψης δεξιοτήτων και ανατροφοδότησης.

Οι ολοένα και πιο ευέλικτες μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης θα μειώσουν τους φραγμούς που δυσχεραίνουν την πρόσβαση των ενδιαφερομένων, επιτρέποντας την εξέλιξη των εκπαιδευομένων κατά την εκπαίδευση και την κατάρτισή τους και διευκολύνοντας τη μεταπήδησή τους από τη μάθηση στην εργασία, και αντίστροφα. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αναφερθεί η συνεχής στροφή προς τα αποτελέσματα της μάθησης και η περαιτέρω έμφαση στις εγκάρσιες δεξιότητες καθώς διευρύνεται το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι περιορισμοί μεταξύ της αρχικής και της συνεχούς ΕΕΚ σταδιακά θα εξαλειφθούν, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ενηλίκων και στην

επιμόρφωσή τους σε ένα περιβάλλον στο οποίο η ΕΕΚ θα αποτελεί μέρος της διά βίου μάθησης.

Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν με την άποψη ότι ο ρόλος της ΕΕΚ στο μέλλον θα είναι να προετοιμάζει τους εκπαιδευόμενους για συγκεκριμένες θέσεις απασχόλησης και για συγκεκριμένο επαγγελματικό προσανατολισμό. Ωστόσο, η παροχή των εφοδίων στους εκπαιδευόμενους ώστε να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία και να γίνουν ενεργοί πολίτες έχει μεγαλύτερη σημασία για τους ίδιους από ό,τι η προετοιμασία τους για μια συγκεκριμένη θέση απασχόλησης. Πολλοί ερωτώμενοι ανέδειξαν επίσης την ανάγκη της ενθάρρυνσης της προσωπικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης μέσω της ΕΕΚ.

Η έμφαση στην ανάγκη για διεύρυνση της βάσης δεξιοτήτων υποδεικνύει ενδεχομένως την πεποίθηση των εκπαιδευομένων ότι η προσωπική ανάπτυξη και η ενεργός συμμετοχή στα κοινά θα πρέπει να συνιστά απαραίτητο χαρακτηριστικό κάθε μορφής μελλοντικής μάθησης. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι η ΕΕΚ στην Ευρώπη θα αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη κοινωνική αξία και θα αναδειχθεί σε βασική εκπαιδευτική διαδικασία υπηρετώντας ευρύτερους σκοπούς.

ΕΕΚ το 2035: τρία σενάρια

Οι απαντήσεις των ενδιαφερομένων συνέβαλαν στην εξειδίκευση του ερευνητικού έργου και στη διαμόρφωση των πιθανών σεναρίων. Τα σενάρια αυτά επιβεβαιώνουν ότι τα συστήματα ΕΕΚ εξαρτώνται από την πορεία τους: η μελλοντική τους ανάπτυξη θα αντανακλά –όχι πάντα στον ίδιο βαθμό– το παρελθόν. Τα σενάρια δεν εκπονήθηκαν για να «προβλέψουν το μέλλον» αλλά έχουν σκοπό να καταδείξουν με ποιον τρόπο οι επιλεγόμενες πολιτικές μπορούν να επηρεάσουν τη δομή, το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα των ΕΕΚ με διαφορετικούς τρόπους. Βασική επιδίωξη των αρμοδίων είναι, μέσω των σεναρίων, να ενημερωθούν οι φορείς χάραξης πολιτικής για τις επικρατέστερες πιθανές τάσεις και να υποστηριχθεί ο προβληματισμός σχετικά με τον ρόλο που θέλουν να διαδραματίσουν οι ΕΕΚ.

Μολονότι είναι μάλλον απίθανο τα σενάρια να πραγματοποιηθούν με την «αμιγή» ή «ιδανική» τους μορφή, είναι πιθανό να επικρατήσουν πτυχές συγκεκριμένου σεναρίου, επηρεάζοντας τον τρόπο με τον οποίο παρέχεται και γίνεται αντιληπτή η ΕΕΚ. Τα σενάρια έχουν υποστηριχθεί στο μοντέλο που δίνει έμφαση σε δύο σημαντικές πτυχές και τάσεις: στην πλουραλιστική ανάπτυξη, σε αντιδιαστολή με τη

⁽¹⁾ Οι τάσεις αυτές αναλύονται εκτενώς στις διάφορες δημοσιεύσεις του ερευνητικού έργου σχετικά με τη μεταβολή των χαρακτηριστικών και του ρόλου της ΕΕΚ, βλέπε πλαίσιο 1.

διακριτή ανάπτυξη και στην ακαδημαϊκή στροφή, σε αντιδιαστολή με την επαγγελματική στροφή.

Στην πλουραλιστική ανάπτυξη τα συστήματα ΕΕΚ γίνονται ολοένα και περισσότερο διαφοροποιημένα ενώ τα όρια μεταξύ των συστημάτων ΕΕΚ και της γενικής εκπαίδευσης είναι περισσότερο συγκεχυμένα. Στον αντίποδα, όταν η ΕΕΚ προσεγγίζεται ως διακριτό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενθαρρύνεται η επιστροφή στις «παραδοσιακές της ρίζες».

«Ακαδημαϊκή στροφή» σημαίνει ότι τα προγράμματα και τα ιδρύματα βασίζονται λιγότερο στην εργασία και στην πρακτική άσκηση, και ότι δίνουν προτεραιότητα σε γενικά θεματικά πεδία. «Επαγγελματική στροφή», αντίθετα, σημαίνει μεγαλύτερη έμφαση στην πρακτική άσκηση και στην εργασία, η οποία μπορεί ενίοτε να οδηγήσει σε νέα επαγγελματικά προγράμματα και ιδρύματα.

Οι πτυχές αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία τόσο στη χαρτογράφηση των εξελίξεων της περιόδου 1995-2015 όσο και στις απαντήσεις των ενδιαφερομένων. Από τον συνδυασμό τους προκύπτουν τρία βασικά σενάρια εξέλιξης, τα οποία υποδηλώνουν ότι οι επιλεγόμενες πολιτικές τα επόμενα έτη εμφανίζουν μεγάλες διαφορές.

Σενάριο 1: Η διά βίου μάθηση στο επίκεντρο – Πλουραλιστική ΕΕΚ

Το σενάριο αυτό διευρύνει την έννοια που έχουμε διαμορφώσει για την ΕΕΚ. Για την ακρίβεια, αποδίδεται έμφαση στην επαγγελματική μάθηση και στη μάθηση με επίκεντρο την αγορά εργασίας σε όλες τις βαθμίδες και δομές των ιδρυμάτων. Η επαγγελματική μάθηση δεν θα περιορίζεται μόνο στα ιδρύματα που ορίζονται ρητά ως φορείς παροχής ΕΕΚ σήμερα, αλλά θα αποτελεί μέρος μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης.

α) Η πλουραλιστική ΕΕΚ θα οδηγήσει στον επανακαθορισμό της συνολικής θέσης που καταλαμβάνει η ΕΕΚ στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η επικέντρωση στην ΕΕΚ ως χωριστό και διακριτό υποσύστημα θα υποβαθμιστεί καθώς υπάρχει ολοένα και μεγαλύτερη ανάγκη για σύνδεση και συνδυασμό των διαφορετικών μορφών μάθησης. Τα θολά όρια που παρατηρούνται επί του παρόντος μεταξύ της ΕΕΚ και της γενικής εκπαίδευσης στην ανώτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επιβεβαιώνουν την τάση αυτή, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για συνδυασμό των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των γενικών θεματικών πεδίων. Έμφαση θα δοθεί στην

ανάπτυξη των γενικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, και όχι στην ΕΕΚ ως χωριστό τομέα.

- β) Η προσέγγιση αυτή απαιτεί επίσης την αλλαγή προσανατολισμού ή πεδίου εστίασης ώστε η ΕΕΚ να επικεντρώνεται σε επαγγελματικούς τομείς που απαιτούν ευρύτερα προσόντα και να μην συνδέεται άμεσα με συγκεκριμένες θέσεις απασχόλησης και εργασίας. Η προσέγγιση αυτή εκφράζει τη ραγδαία μεταβαλλόμενη φύση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων της εκάστοτε θέσης απασχόλησης και την ανάγκη για συνεχή ανανέωση και επιμόρφωση. Αναδεικνύει επίσης την ολοένα και αυξανόμενη σημασία των εγκάρσιων δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες αποτελούν τη βάση προσαρμογής στις αλλαγές.
- γ) Η ομάδα-στόχος της ΕΕΚ θα διευρυνθεί σε μεγάλο βαθμό, μεταξύ άλλων μέσω της κάλυψης των αναγκών των εκπαιδευομένων όλων των ηλικιών σε συστηματική βάση και μέσω της ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ της αρχικής και της συνεχούς ΕΕΚ.
- δ) Τα ατομικά προσαρμοσμένα μέσα μάθησης και η μάθηση που επικεντρώνεται σε προγράμματα και προβλήματα θα αποτελέσουν απαραίτητα στοιχεία του μέλλοντος. Βασικός στόχος θα είναι η διερεύνηση και ο συνδυασμός όσο το δυνατόν περισσότερων σχετικών μορφών μάθησης και παιδαγωγικών μεθόδων.
- ε) Η εξέλιξη και οι διαδικασίες επαγγελματικής μάθησης σε όλη τη διάρκεια της ζωής, αλλά και η φορητότητα της επαγγελματικής μάθησης, θα αποτελέσουν καίριο χαρακτηριστικό της πλουραλιστικής ΕΕΚ. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να υπάρχει διαφάνεια σε όλες τις βαθμίδες και θα πρέπει να μειωθούν οι φραγμοί που δυσχεραίνουν την πρόσβαση και την εξέλιξη.
- στ) Η προβλεπόμενη στροφή σε πιο ολοκληρωμένες στρατηγικές και πολιτικές για τις δεξιότητες και τις ικανότητες θα επηρεάσει τη διακυβέρνηση της επαγγελματικής μάθησης. Η διεύρυνση του φάσματος δεξιοτήτων και η χαλαρότερη σύνδεση με συγκεκριμένες θέσεις απασχόλησης και εργασίας θα καταστήσουν ενδεχομένως απαραίτητη τη συμμετοχή περισσότερων ενδιαφερομένων, οι οποίοι θα διευρύνουν και θα συμπληρώσουν τον ρόλο που διαδραματίζουν παραδοσιακά οι κοινωνικοί εταίροι.
- ζ) Μολονότι οι πολιτικές της ΕΕ δεν θα θίξουν το περιεχόμενο και τη δομή της ΕΕΚ, ο ρόλος τους σε σχέση με τη διαφάνεια, τη μεταβίβαση και τη φορητότητα των δεξιοτήτων και προσόντων θα αναβαθμιστεί.

η) Οι ευέλικτες διαδικασίες μάθησης και η δυνατότητα μεταβίβασης ενός ευρύτερου φάσματος δεξιοτήτων στις διαφορετικές μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης απαιτούν ισχυρότερους μηχανισμούς συντονισμού και διακυβέρνησης από ό,τι σήμερα. Αν οι εν λόγω μηχανισμοί αποτελέσουν τον αδύναμο κρίκο, το πλουραλιστικό σενάριο διατρέχει τον κίνδυνο κατακερματισμού και αύξησης των ανισοτήτων.

Σενάριο 2: Οι επαγγελματικές δεξιότητες στο επίκεντρο – Διακριτή ΕΕΚ

Με το διακριτό σενάριο επιδιώκεται η ενίσχυση της υφιστάμενης και επικρατούσας αντίληψης για την ΕΕΚ, η οποία αντιμετωπίζεται ως μέσο πρόσβασης στην απασχόληση και στα επαγγέλματα. Το σενάριο αυτό εμφανίζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- α) Η θέση της ΕΕΚ ως χωριστού υποσυστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης με σαφώς καθορισμένους φορείς παροχής και ιδρύματα εδραιώνεται και ενισχύεται. Η προβολή του τομέα της ΕΕΚ θεωρείται καίρια προκειμένου να χαιρεί ίσης εκτίμησης με τη γενική εκπαίδευση. Σε αντίθεση με άλλα υποσυστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, η μάθηση σε χώρους εργασίας θεωρείται καθοριστικό στοιχείο της ΕΕΚ.
- β) Η ΕΕΚ θα οργανώνεται με βάση τις απαιτήσεις και τα χαρακτηριστικά σαφώς καθορισμένων θέσεων απασχόλησης και/ή επαγγελμάτων. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η σύσφιξη των δεσμών με την αγορά εργασίας και αναδεικνύεται η ανάγκη για ισορροπημένη δέσμευση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και των εργοδοτών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων.
- γ) Οι νέοι που λαμβάνουν αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση θα θεωρούνται η μελλοντική κεντρική ομάδα-στόχος. Η επέκταση της ΕΕΚ στις υψηλότερες βαθμίδες εναρμονίζεται με αυτήν την προοπτική. Βασική αποστολή της ΕΕΚ θα είναι να βοηθήσει τους νέους να ωριμάσουν επαγγελματικά· να συμβάλει στην εξειδίκευσή τους αλλά, παράλληλα, να παραμείνει ανοικτή στην ανανέωση και την καινοτομία.
- δ) Προτεραιότητα θα δοθεί στη μάθηση στους χώρους εργασίας και στην πρακτική άσκηση. Βασικό μέλημα θα είναι ο εκσυγχρονισμός των περιόδων μαθητείας και της μάθησης που βασίζεται στην πρακτική άσκηση προκειμένου να διασφαλιστεί η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων για τη νέα επαγγελματική πραγματικότητα, την εκπαίδευση και τους φορείς παροχής κατάρτισης υψηλότερων βαθμίδων. Η προώθηση της

ενεργούς μάθησης μέσω περιόδων μαθητείας θα αποκτήσει ολοένα και μεγαλύτερη σημασία.

- ε) Βασικός σκοπός θα είναι η εδραίωση της μάθησης στους χώρους εργασίας ως «χρυσού κανόνα» σε όλους τους επαγγελματικούς τομείς και σε όλες τις βαθμίδες, περιλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων (ΕΠΕΠ) 8. Με τον τρόπο αυτό, θεωρείται ότι θα βελτιωθούν οι προοπτικές μάθησης και επαγγελματικής σταδιοδρομίας των ατόμων.
- στ) Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στη διακυβέρνηση της ΕΕΚ θα αναβαθμιστεί, εδραιώνοντας τον δεσμό της ΕΕΚ με τις θέσεις απασχόλησης.
- ζ) Οι πολιτικές της ΕΕ μπορούν να υποστηρίξουν το διακριτό μοντέλο προωθώντας τη διασυνοριακή συνεργασία και συμφωνίες για επαγγέλματα και τομείς, μεταξύ άλλων μέσω της θέσπισης κοινών προτύπων.
- η) Το διακριτό σενάριο ενέχει ωστόσο τον εξής κίνδυνο: οι ραγδαία μεταβαλλόμενες τεχνολογικές συνθήκες και αγορές εργασίας μπορεί να αμφισβητήσουν τον ρόλο των δεξιοτήτων μέσου επιπέδου και τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα των επαγγελμάτων.

Σενάριο 3: Η κατάρτιση στον χώρο εργασίας στο επίκεντρο – ΕΕΚ για ειδικό σκοπό και/ή περιθωριοποιημένη ΕΕΚ

Το σενάριο αυτό περιορίζει την αντίληψη για την «ΕΕΚ» και την έννοια του όρου, καθώς επικεντρώνεται στην κατάρτιση στον χώρο εργασίας, στη μετεκπαίδευση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων για τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

- α) Η θέση της ΕΕΚ στο συνολικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα συνδέεται ολοένα και περισσότερο με τη συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωση στην αγορά εργασίας. Η απασχολησιμότητα, με τη στενή έννοια του όρου, αποτελεί βασική μέριμνα καθώς πρόκειται για την ικανότητα κάλυψης των αναγκών των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Η απασχολησιμότητα, με την ευρύτερη έννοια, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στα άτομα να αναπτύσσονται με την προοπτική της διά βίου μάθησης, ελέγχεται από τη γενική εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες. Η εν λόγω υποβάθμιση του ρόλου της ΕΕΚ εξηγεί και το φαινόμενο της συρρίκνωσης του νεανικού πληθυσμού καθώς η ικανότητα της παραδοσιακής ΕΕΚ να «ανταγωνιστεί» άλλους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης είναι περιορισμένη.

- β) Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, η ΕΕΚ στρέφεται στις ανάγκες για δεξιότητες που προκύπτουν από τις ραγδαία μεταβαλλόμενες θέσεις εργασίας και τους σκοπούς της αγοράς εργασίας. Η ΕΕΚ επικεντρώνεται περισσότερο στις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ανάγκες για δεξιότητες, και λιγότερο στις βασικές και εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες. Οι τελευταίες αποτελούν την ευθύνη της γενικής και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- γ) Η ομάδα-στόχος της ΕΕΚ είναι περιορισμένη και αφορά κυρίως τους ενήλικες που πρέπει άμεσα να επιμορφωθούν ή να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους ή τους ενήλικες που κινδυνεύουν από το φάσμα της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- δ) Τα μειωμένης διάρκειας προγράμματα κατάρτισης, που προσφέρονται ολοένα και περισσότερο μέσω ανοιχτών διδακτικών μέσων, είναι πιθανό να αναδειχθούν στις κυρίαρχες μορφές μάθησης. Μολονότι η δυνατότητα αυτή δεν προβλέπεται αποκλειστικά και μόνο σε αυτό το σενάριο, η ευελιξία που προσφέρουν οι εν λόγω μορφές μάθησης, μεταξύ άλλων και στις υψηλότερες βαθμίδες, αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτής της προσέγγισης. Υπάρχουν επίσης περιορισμένες δυνατότητες εξατομικευμένης κατάρτισης, αλλά μόνο στους χώρους εργασίας. Η προσοχή στις βασικές και εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες είναι περιορισμένη καθώς επισκιάζεται από την επικέντρωση στις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες δεξιότητες και ανάγκες.
- ε) Όσον αφορά τις διαδικασίες και τις ευκαιρίες εξέλιξης, το σενάριο αυτό δίνει έμφαση στην ανάγκη για αύξηση της διαφάνειας των προγραμμάτων κατάρτισης. Τα διαφανή προγράμματα κατάρτισης διευκολύνουν την πρόσβαση των ενήλικων εκπαιδευομένων σε μαθήματα και προγράμματα που έχουν άμεση σχέση με τις ανάγκες τους.
- στ) Στην προσέγγιση αυτή, η διακυβέρνηση της ΕΕΚ είναι καθόλα διαφορετική καθώς μεμονωμένες εταιρείες και τομείς διαδραματίζουν καίριο ρόλο. Ο ρόλος του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης θα υποβαθμιστεί.
- ζ) Οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσουν διαφάνεια και φορητότητα. Ωστόσο, θα πρόκειται περισσότερο για πολιτικές της αγοράς εργασίας και λιγότερο για ευρύτερες πολιτικές που αφορούν τη διά βίου μάθηση.
- η) Στο σενάριο αυτό υπάρχει κίνδυνος να υποτιμηθεί η σημασία των βασικών και εγκάρσιων δεξιοτήτων και ικανοτήτων για την εκπλήρωση των αναγκών της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας.

ΠΛΑΙΣΙΟ 1: Άντληση διδαγμάτων από το παρελθόν για τη διαμόρφωση του μελλοντού

Η άντληση διδαγμάτων από το παρελθόν για τη διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής αποτελεί τη φιλοσοφία της έρευνας του Cedefop της περιόδου 2015-18 στο έργο του με τίτλο «*The changing nature and role of VET in Europe*» (Η μεταβολή των χαρακτηριστικών και του ρόλου της ΕΕΚ στην Ευρώπη) (*).

Για να σχηματιστεί σαφέστερη εικόνα σχετικά με τα χαρακτηριστικά, τις διαφορές και την εξέλιξη των συστημάτων ΕΕΚ τις δύο περασμένες δεκαετίες, στο πλαίσιο του έργου εξετάστηκαν:

- οι μεταβολές του ορισμού και της έννοιας της ΕΕΚ·
- εξωτερικοί παράγοντες·
- ο ρόλος της παραδοσιακής ΕΕΚ στην ανώτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης·
- η ΕΕΚ από την οπτική της διά βίου μάθησης·
- ο ρόλος της ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι διαβουλεύσεις που διενεργήθηκαν από ειδικούς της ΕΕΚ στην έναρξη του έργου, τα εργαστήρια, αλλά και η έρευνα με τους ενδιαφερομένους της ΕΕΚ που πραγματοποιήθηκε το 2018, συμπλήρωσαν την έρευνα. Οι απόψεις των περίπου 1 500 ερωτώμενων για τις τάσεις του παρελθόντος και για την ΕΕΚ του 2035 συνέβαλαν στην εξειδίκευση των ευρημάτων της έρευνας.

Ως αποτέλεσμα, το Cedefop σχεδίασε μια «τρίπτυχη» προσέγγιση και ένα μοντέλο για την «πορεία αλλαγής της ΕΕΚ» που οδηγούν σε εναλλακτικές διαδικασίες ανάπτυξης της ΕΕΚ τον 21ο αιώνα, όπως επισημαίνεται στο παρόν ενημερωτικό σημείωμα.

Οι θεματικές εκθέσεις που δημοσιεύτηκαν και το προγενέστερο ενημερωτικό σημείωμα διατίθενται στον εξής ιστότοπο:

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/changing-nature-and-role-vocational-education-and-training-vet-europe>

Στη διάθεση του κοινού θα τεθούν μελλοντικά και άλλες εκθέσεις, όπως επίσης και η συγκεφαλαιωτική έκθεση.

(* Τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ, η Ισλανδία και η Νορβηγία.

Ποιες είναι οι προοπτικές;

Αυτά τα τρία βασικά σενάρια αναδεικνύουν τις καίριες πτυχές του διαλόγου για τον μελλοντικό ρόλο της ΕΕΚ στην Ευρώπη. Ωστόσο, τα διαφορετικά σενάρια είναι πιθανό να συνυπάρξουν, να επηρεάσουν ή ακόμα και να κυριαρχήσουν στα συστήματα και τους οργανισμούς της ΕΕΚ με διαφορετικούς τρόπους.

Σε κάθε περίπτωση, τα σενάρια αυτά αναδεικνύουν την ανάγκη ανάπτυξης ενός στρατηγικού προβληματισμού και διαλόγου προκειμένου να αποφασιστούν:

- ο μελλοντικός σκοπός και ρόλος της ΕΕΚ·
- η θέση που αναμένεται να έχει η ΕΕΚ σε σχέση με άλλους τομείς της πολιτικής και στην κοινωνία γενικότερα.

Με γνώμονα την εξέταση των σεναρίων και τα βασικά ευρήματα του ερευνητικού του έργου, το Cedefop θα συνεχίσει να διερευνά τρόπους για την ανάπτυξη της ΕΕΚ στο μέλλον. Για την προώθηση της δράσης αυτής, το Cedefop θα βασιστεί επίσης στη έρευνα και στις αναλύσεις των διαφορετικών τομέων της εργασίας του, δίνοντας κυρίως έμφαση στην πρόβλεψη και αναντιστοιχία δεξιοτήτων, στην έννοια της ΕΕΚ, στα συστήματα της ΕΕΚ και στην ανάπτυξη των κοινών προτεραιοτήτων, στα προσόντα, στις μορφές μάθησης και στη στήριξη των διαφορετικών ομάδων-στόχων. Τα ευρήματα της έρευνας και τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων ενημέρωσης για θέματα πολιτικής θα υποστηρίξουν τις συνομιλίες που διεξάγονται σε επίπεδο ΕΕ για την ΕΕΚ μετά το 2020.

CEDEFOPΕυρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη
της Επαγγελματικής Κατάρτισης**Ενημερωτικό σημείωμα – 9133 EL**

Αριθ. καταλόγου: TI-BB-18-006-EL-N

ISBN 978-92-896-2604-0, doi:10.2801/343628

Copyright © Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), 2018

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Τα ενημερωτικά σημειώματα εκδίδονται στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ελληνικά, ισπανικά, ιταλικά, πολωνικά, πορτογαλικά και τη γλώσσα της εκάστοτε χώρας που αναλαμβάνει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να τα λαμβάνετε σε τακτική βάση, γίνετε συνδρομητές μέσω της ακόλουθης διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου:

<https://www.cedefop.europa.eu/en/user/register>Μπορείτε να βρείτε προηγούμενα ενημερωτικά σημειώματα και εκδόσεις του Cedefop στη διεύθυνση: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx>

Τ.Θ. 22427, 551 02 Θεσσαλονίκη, Ελλάδα/Greece

Ευρώπης 123, 570 01 Θεσσαλονίκη, Ελλάδα/Greece

Τηλ. (30) 2310490111, Φαξ (30) 2310490020

Email: info@cedefop.europa.eu[visit our portal www.cedefop.europa.eu](http://www.cedefop.europa.eu)